

Přadková, Petra

[Vidoeski, B.; Topolińska, Z. Od istorijata na slovenskiot vokalizam]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 2007, vol. 56, iss. A55, pp. 363-364

ISBN 978-80-210-4335-0

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100951>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

– tentýž prostředek označuje současně jednost i mnohost, ať již jde o singularia tantum (*молодёжь, мебель*), nebo pluralia tantum (*деньги, каникулы*). Pěkně jsou vystiženy rozdíly mezi ruštinou a češtinou v repertoáru výrazových prostředků hromadnosti (s. 41).

Podrobně se probírají také výrazové prostředky plurality (s. 42–81), např. partie o kompozitech s kvantitativními komponenty odlišnými (zčásti) od češtiny, např. *многоборье – víceboj, малолетство – dětství, многоквартирный дом – dům s mnoha byty, малолюдный город – řídce osídlené město*; o různých typech přibližné plurality: jednostranné (*до 2000 машин – až 2000 lidí*), oboustranné (*около сорока документов – kolem 40 d.*), vnitřní (*шесть-восемь месяцев – šest až osm m.*). K jinak výstižnému popisu různých typů spojení číslovky s počítaným předmětem máme připomínku na s. 67: v 2. odst. zd. jsou druhý a třetí příklad v rozporu s předcházející charakteristikou; spr. znění 2. příkl.: *о сорока пластинках*; 3. příkl. sem nepatří!

Značný rozsah kapitoly o dělitelné kvantitě (s. 82–103) je dán mj. složitostí typů spojení číselných výrazů s přívlasky v různé slovosledné poloze a různými poměry ve shodě s predikátem (např. *эти полдома ремонтируются – tato polovina domu se opravuje*). Autorka zde nevynechala snad ani jediný typ podobných spojení.

Rovněž další kapitola o měřitelné kvantitě je důkazem pozornosti, kterou Z. Nedomová věnuje matematickým vztahům a jejich interpretaci. Registrace různých podobných útvarů je potřebná zvláště v současnosti, kdy takřka před našima očima denně přibývá různých poznatků a údajů technického charakteru. Těžko dodat něco podstatného k subtilnímu popisu různých konstrukcí; snad jen na okraj připomínku ke konstrukcím na s. 112, 1. ř. sh.: předložka *в* zde – na rozdíl od *с* v druhém příkladu – nepatří k instrumentálu, ale k následujícímu údaji v akuzativu. Na s. 113 bychom k slovesům vyjadřujícím délkové (šířkové, výškové, hloubkové) parametry měli dodat nejčastější českou variantu *X je dlouhé (široké, vysoké, hluboké) Y m.*

Ocenění zasluhují rovněž partie týkající se úlohy frazeologických prostředků vyjadřování kvantitativy. Další konfrontační výzkum těchto údajů by možná vydal na samostatnou studii, která by rozhodně nepostrádala zajímavosti.

Závěr knihy je poněkud stručnější, než bychom snad čekali, ale to je dáno tím, že se v něm hojně odkazuje na jednotlivé oddíly desetinného třídění textu. Shrnutí hlavních typologických rozdílů mezi ruštinou a češtinou je výstižné.

O důkladnosti a autorské odpovědnosti Z. Nedomové svědčí i poznámkový aparát publikace. Je opatřena dvěma resumé: širším ruským a stručnějším anglickým.

Po stránce formální úpravy je kniha zpracována s náležitou péčí. Lze najít jen nepatrné množství překlepů nebo drobných omylů: *solokapr m. sólokapr* (s. 25), *обного m. одного* (s. 36), *Лыbie m. Лыbye* (s. 119), *s pluraliem tantum m. s plurale tantum*.

Závěrem lze potvrdit, že publikace Z. Nedomové ve vysoké míře odpovídá záměru, který vyjádřila autorka na s. 8. Může skutečně oslovit nejen odbornou komunitu, ale je potřebná hlavně pro studenty filologie a všechny ty, kteří se hlouběji zajímají o danou problematiku.

Stanislav Žaža

Vidoeski, B., Topolińska, Z.: Od istorijata na slovenskiot vokalizam. Skopje 2006. 92 stran.

V roce 2006 vydala Makedonská akademie věd a umění ve Skopje knihu *Ot istorijata na slovenskiot vokalizam* autorů B. Vidoeského a Z. Topoliňské. Vidoeského bohužel během práce na tomto díle zastihla smrt (14. května 1998), knihu úspěšně dokončila a pro vydání připravila Z. Topoliňská.

Studie vznikla na základě dvou projektů, kterých se autoři účastnili: Slovanský jazykový atlas (dále SJA) a gramatická polsko-makedonská srovnávací analýza. SJA je monumentální dílo slovanské jazykovědy, na jehož vzniku se podílejí společně se slovanskými dialektology i lingvisté

z neslovanských zemí, na jejichž teritoriu se nacházejí enklávy slovanských národů. Atlas jazyko-
vězeměpisnou metodou zpracovává nářečí všech slovanských jazyků. O realizaci tohoto projektu
bylo rozhodnuto na IV. mezinárodním sjezdu slavistů v Moskvě v roce 1958, vlastní práce na sběru
materiálu začala v roce 1964.

Ve stejném roce byl iniciován druhý projekt, zabývající se srovnávací analýzou vývojových
tendencí polského a makedonského jazyka, na němž spolupracovala Polská akademie věd a Make-
donská akademie věd a umění. Projekt vedli B. Vidoeski (za makedonskou stranu) a Z. Topolińska
(za polskou stranu). Výsledkem je šestidílná monografie Polsko-makedonská srovnávací gramati-
ka, vydaná v letech 1984–2003.

V předkládané publikaci bylo záměrem autorů představit výsledky dlouholetého výzkumu na
pozadí celého slovanského areálu, přičemž využili bohatého materiálu SJA. Kniha má 92 stran a 15
mapových příloh. Po předmluvě a krátkém úvodu následují čtyři kapitoly zabývající se čtyřmi růz-
nými vokalickými jevy. Kapitoly jsou koncipovány jako komentáře k jednotlivým mapám. Všechny
kapitoly dodržují jednotnou strukturu: po stručné charakteristice sledovaného fonému je představen
jeho vývoj postupně ve třech slovanských areálech (jihoslovanském, západoslovanském, výcho-
doslovanském). Autoři u každého vokalického jevu odkazují na příslušný díl SJA, který se daným
jevem zabývá, a na mapy v něm.

První kapitola (s. 9–23) se věnuje krátkému a dlouhému vokálu *ě / **ě̄*: (jať), jehož střídnice
jsou představeny na mapách 1–3.

Druhá kapitola (s. 25–42) je rozdělena na dvě části. První sleduje přední nazálu *ę, druhá nazálu
zadní *ɔ. Výklad se vztahuje k mapám 4–8. První čtyři mapy zachycují vývoj krátkých a dlouhých
nazál *ę / *ɛ: a *ɔ / **ɔ̄*:, poslední mapa ukazuje teritorium, kde jsou nosovky zachovány dodnes (tj.
lechické území, sev. část slovinských a již. část makedonských dialektů).

Třetí kapitola (s. 43–54) se zabývá jery, jejichž vývoj zachycují mapy 9 a 10. Doplnková mapa
11 představuje osud neprodlouženého šva na severozápadní periferii jihoslovanského areálu (část
kajkavského a slovinského území).

Poslední kapitola (s. 55–66) je rozdělena na dva oddíly, z nichž první je komentářem k mapám
12 a 13, které ukazují střídnice *br / **br̄*, druhý oddíl vykládá vývoj *bl / **bl̄* podle map 14 a 15.

Přestože autoři využili bohatého materiálu sebraného pomocí dotazníků SJA a odkazují na jed-
notlivé díly a mapy SJA, mapy v této studii nejsou přetištěné mapy atlasové, jsou to mapy přepraco-
vané a rozšířené. Zejména bylo potřeba doplnit bulharský jazykový materiál, protože v době vzniku
představované knihy Bulharsko spolupráci na SJA dočasně přerušilo, takže bulharský materiál na
mapách Atlasu není. Seznam všech pramenů, kterých autoři využili, najdeme za výkladovou částí
(s. 67). Následuje seznam bodů sítě SJA, kterou autoři použili při tvorbě map pro tuto knihu.

Předkládaná publikace je mimořádným přínosem pro studium slovanského vokalismus, autorům
se totiž díky důkladnému zpracování velkého množství materiálu podařilo na mapách a v jejich
komentářích uceleně obsáhnout slovanský areál v celé jeho šíři.

Petra Přadková

Studiji z onomastyky ta etymolohiji 2005. Nacional'na akademija nauk Ukrajinjy. Instytut
ukrajins'koji movy. Kolektiv avtoriv. Vidp. redaktor V. P. Šul'hač. 291 s. Kyjiv 2005. – ISBN
966–02–3762–6.

Ročenka uveřejňuje články zabývající se aktuální problematikou slovanské onomastyky a ety-
mologie. – V onomastické části se autorka **L. P. Vasyľ'evová** (*L'vov*) zabývá chorvatskými vlastními
jmény v současných chorvatských pravopisných příručkách. Všímá si u nich transkripcie a translite-
race, slovtvorby, fonetických zvláštností a morfologie. Pozornost věnuje také cizím jménům, která
v chorvatštině zdomácněla. – **S. O. Verbyčová** (*Kyjiv*) seznamuje s lingvistickou analýzou ukrajin-